

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Verkrijging door verjaring: ex nunc of ex tunc?

Es, P.C. van

Citation

Es, P. C. van. (2011). Verkrijging door verjaring: ex nunc of ex tunc? *Wpnr: Weekblad Voor Privaatrecht, Notariaat En Registratie*, 2011(6880), 257-258. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3239680>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3239680>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Verkrijging door verjaring: ex nunc of ex tunc?

1. Het Nederlandse recht kent twee soorten verkrijging door verjaring, te weten de verkrijgende verjaring van art. 3:99 BW en de op de extinctieve verjaring van de vordering tot beëindiging van het bezit gebaseerde verkrijging van art. 3:105 BW. Verrijking door verjaring is een originele wijze van eigendomsverrijking; het recht van de oorspronkelijke rechthebbende gaat verloren en de bezitter verkrijgt een nieuw recht.¹ In deze bijdrage staat de vraag centraal wanneer de bezitter geacht wordt dit recht te hebben verkregen. Is dat op het tijdstip van de voltooiing van de verjaringstermijn of heeft de verjaring terugwerkende kracht? Deze vraag is onder meer van belang voor de vraag wat de status is van de door een bezitter gedurende de verjaringstermijn gevestigde beperkte rechten.

2. In de literatuur wordt vrij algemeen aangenomen dat ten aanzien van beide soorten verkrijging door verjaring geldt dat de bezitter van het goed gerechtigd tot het goed wordt, met terugwerkende kracht tot de aanvang van het bezit.² De door een bezitter gedurende de verjaringstermijn gevestigde beperkte rechten zouden alsdan, na verloop van de verjaringstermijn, als geldig moeten worden beschouwd omdat de bezitter met terugwerkende kracht beschikkingsbevoegd is geworden. Een wettelijk aanknopingspunt voor het aannemen van de terugwerkende kracht van verkrijging door verjaring ontbreekt. Wel vindt men in de MvA bij het vervallen art. 3.4.3.7 een aanwijzing. De minister motiveert daar waarom het zijns inziens onwenselijk is om de mogelijkheid in het leven te roepen afstand te doen van verkrijgende verjaring:

‘Het is ongewenst dat b.v. beperkt gerechtigden die hun recht aan degene die door verjaring verkreeg, ontleen en na deze verkrijging wegens de terugwerkende kracht van de verjaring (verg. artikel 3.2.20) voor aanspraken van de oorspronkelijke rechthebbende op het goed veilig zijn, hun recht zouden kunnen verliezen alleen omdat de hoofdgerechtigde vervolgens afstand van de verjaring doet, waarmee zij zelfs niet bekend behoeven te zijn.’³

3. De terugwerkende kracht van de verjaring wordt in de bovenstaande passage in direct verband gebracht met art. 3:58 BW (art. 3.2.20 van het ontwerp). Men kan hier dus ook uit afleiden – zoals H.J. Snijders doet – dat verkrijging door verjaring *slechts in zoverre terugwerkende kracht heeft* dat op grond van art. 3:58 BW convalescentie van een door de bezitter gedurende de verjaringstermijn verrichte rechtshandeling mogelijk is.⁴

4. Wanneer men uitgaat van de terugwerkende kracht van de verkrijging door verjaring, rijst de vraag hoever deze strekt. Werkt de verjaring slechts terug tot de dag waarop de uiteindelijke rechthebbende het bezit verkreeg, of worden ook zijn eventuele bezitsvoorgangers met terugwerkende kracht geacht eigenaar te zijn geweest? Het antwoord op deze vraag is van belang voor de vraag wat de status is van de eventueel door deze bezitsvoorgangers gevestigde beperkte rechten. Wanneer men van de tweede mogelijkheid uitgaat, worden ook deze beperkte rechten – na voltooiing van de verjaring – geacht rechtsgeldig te zijn gevestigd. Dit ligt anders wanneer men, zoals de in noot 2 vermelde schrijvers lijken te doen, opteert voor de eerste mogelijkheid. De (eventuele) terugwerkende kracht van de verjaring noch de regeling van art. 3:58 BW biedt in dat geval soelaas. Er resten dan echter nog twee wegen waarlangs de beperkte rechten gered kunnen worden. In de eerste plaats is het denkbaar dat de (pretense) beperkt gerechtigde een succesvol beroep doet op de derdenbeschermingsbepaling van art. 3:86 BW of art. 3:88 BW (in verbinding met art. 3:98 BW). In dat geval geldt ten aanzien van de door de bezitsvoorganger gevestigde beperkte rechten hetzelfde als ten aanzien van de door de voormalige rechthebbende gevestigde beperkte rechten. Zij blijven in stand indien de bezitter die uiteindelijk rechthebbende is geworden, het goed bezat onder respecting van deze rechten.⁵ In de tweede plaats is het mogelijk dat degene die gedurende de verjaringstermijn

1. Zie bijv. Asser/Mijnssen/De Haan/Van Dam, *Goederenrecht* (3-I), Deventer: Kluwer 2006, nr. 441 en Snijders/Rank-Berenschot, *Goederenrecht*, Deventer: Kluwer 2007, nr. 256.
2. Zie bijv. Asser/Mijnssen/De Haan/Van Dam, *Goederenrecht* (3-I), Deventer: Kluwer 2006, nr. 441 en 442, M.W.E. Koopmann, *Vermogensrecht* (losbladige Groene Kluwer), Inleiding op art. 99-106, aant. 5, A.C. van Schaick, *Rechtsgevolgen en functies van bezit en houderschap* (Mon. BW A-14), Deventer: Kluwer 2003, nr. 94 en Pitlo/Reehuis, Heisterkamp, *Goederenrecht*, Deventer: Kluwer 2006, nr. 348, in welk laatste werk overigens wel kritiek geuit wordt op de terugwerkende kracht van de verjaring op grond van art. 3:105 BW (jo. art. 3:306 BW).
3. C.J. van Zeben en J.W. du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Boek 3 Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer: Kluwer 1981, p. 415.
4. Snijders/Rank-Berenschot, *Goederenrecht*, Deventer: Kluwer 2007, nr. 256.
5. Zie voor deze regel (ten aanzien van de door de voormalige rechthebbende gevestigde beperkte rechten): C.J. van Zeben en J.W. du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Boek 3 Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer: Kluwer 1981, T.M. bij art. 3.4.3.8, p. 417, alsmede Snijders/Rank-Berenschot, *Goederenrecht*, Deventer: Kluwer 2007, nr. 256 en A.C. van Schaick, *Rechtsgevolgen en functies van bezit en houderschap* (Mon. BW A-14), Deventer: Kluwer 2003, nr. 94.

termijn een beperkt recht verkreeg van een bezitsvoorganger – als bezitter van een beperkt recht – op enig moment zelf een beroep kan doen op verkrijging door verjaring.

5. Art. 3:121 BW bepaalt dat een bezitter die niet te goeder trouw is jegens de rechthebbende, behalve tot afgifte van het goed, ook verplicht is tot het afgeven van de afgescheiden natuurlijke en de opeisbaar geworden burgerlijke vruchten. Bij de parlementaire behandeling van dit artikel is de vraag aan de orde gekomen of een door verjaring rechthebbende geworden bezitter die niet te goeder trouw was, achteraf tot afgifte van de vóór de verjaring verkregen vruchten kan worden aangesproken. De minister beantwoordt deze vraag ontkennend omdat op grond van art. 3.11.13a (het huidige art. 3:312 BW) de rechtsvordering tot afgifte van vruchten niet later verjaart dan de rechtsvordering tot afgifte van het moedergoed. Hij voegt hier wel aan toe dat dit op grond van het voormelde artikel anders is ‘indien de verjaring van de vordering tot afgifte van de vruchten afzonderlijk zou zijn gestuit of verlengd’.⁶ Dit voorbehoud is moeilijk in overeenstemming te brengen met de terugwerkende kracht van de verjaring. Op grond daarvan zou de bezitter namelijk ook geacht moeten worden eigenaar te zijn geworden van de vruchten die zijn afgescheiden van wat achteraf zijn goed bleek te zijn.⁷

6. Van Schaick is van mening dat terugwerkende kracht hoort bij de ratio van het instituut van verjaring.⁸ Dit overtuigt mij niet. De ratio van verjaring is gelegen in de gedachte dat het recht zich *op den duur* bij de feiten dient aan te sluiten.⁹ Er bestaat geen bezwaar tegen dat er gedurende een zekere periode een discrepantie kan bestaan tussen feit en recht.

7. Op basis van het voorgaande concludeer ik dat er te weinig (wettelijke) basis is om de terugwerkende kracht van de verkrijging door verjaring aan te nemen.¹⁰ Zoals hierboven is gebleken, hoeft dit niet in de weg te staan aan de adequate bescherming van degenen die gedurende het lopen van de verjaringstermijn een beperkt recht hebben verkregen op het door verjaring verkregen goed. De convalescentie (art. 3:58 BW), de derdenbeschermingsregels (art. 3:86 BW en art. 3:88 BW, jo. art. 3:98 BW), alsmede de mogelijkheden van verkrijging door verjaring (art. 3:99 BW en art. 3:105 BW), bieden uitkomst.

*Mr. P.C. van Es**

6. C.J. van Zeben en J.W. du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Boek 3 Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer: Kluwer 1981, p. 453.

7. Vgl. A.C. van Schaick, *Rechtsgevolgen en functies van bezit en houderschap* (Mon. BW A-14), Deventer: Kluwer 2003, nr. 94 die opmerkt dat de wetgever de terugwerkende kracht hier over het hoofd lijkt te zien.

8. A.C. van Schaick, *Rechtsgevolgen en functies van bezit en houderschap* (Mon. BW A-14), Deventer: Kluwer 2003, nr. 94 die hierbij ook verwijst naar het Franse, Belgische, Italiaanse, Spaanse, Portugese en Braziliaanse recht.

9. C.J. van Zeben en J.W. du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Boek 3 Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer: Kluwer 1981, T.M. bij art. 3.4.3.8, p. 416.

10. Hierbij merk ik nog op dat Suïjling ten aanzien van de dertigjarige verjaring van art. 2000 lid 2 BW (oud) ook geen terugwerkende kracht aannam. Zie J.Ph. Suïjling, *Inleiding tot het burgerlijk recht, vijfde stuk: Zakenrecht*, Haarlem 1940, nr. 280.

* Universitair hoofddocent notarieel recht, Universiteit Leiden, vaste medewerker van het WPNR. (P.C.vanEs@law.leidenuniv.nl)